

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 62 48 81

Aan
de Minister van Binnenlandse Zaken

Uw brief van 22 februari 1971, Ons kenmerk
nr.B71/U 608 2535

's-Gravenhage, 5 januari 1972.

Onderwerp Vraag Kamerlid Jongeling
met betrekking tot ongeldig ver-
klaren van kandidatenlijsten

In antwoord op het schrijven van Uw ambtsvoorganger van 22 februari 1971, nr.B71/U 608, heeft de Kiesraad de eer U met betrekking tot de daarin weergegeven suggestie van het lid der Tweede Kamer, de heer Jongeling, het navolgende te adviseren.

De heer Jongeling heeft de vraag gesteld of het niet wenselijk zou zijn in de Kieswet te bepalen, dat een kandidatenlijst ongeldig wordt verklaard, indien er namen van personen op voorkomen, die in de zittingsperiode, geldende voor het lichaam waarvoor gekozen wordt, niet de vereiste leeftijd zullen bereiken.

De Kiesraad is van oordeel, dat aan het voorstel van de heer Jongeling bezwaarlijk gevolg kan worden gegeven. Blijkens de toelichting wordt het gedaan, omdat zulke kandidaatstellingen als "demonstratie" zijn bedoeld, "om een beetje de draak te steken met de hele rommel van de verkiezingen". Daartegen moet de overheid reageren en het voorstel strekt dan ook om zulk een lijst in zijn geheel ongeldig te verklaren.

De Kiesraad meent, dat men zich aldus op gevaarlijk terrein zou begeven en bij de uitvoering van zulk een bepaling voor moeilijke beslissingen omtrent de strekking van een bepaalde kandidatenlijst zou kunnen worden gesteld. De wet beperke zich - zoals tot dusverre is geschied - tot waarborgen, dat een gekozen verklaarde kandidaat niet tot een vertegenwoordigend lichaam wordt toegelaten, indien hij op het tijdstip van de beslissing over zijn toelating niet de door de wet gestelde vereisten bezit. Trouwens in de gedachtengang van de heer Jongeling zou men niet met het weren van deze vorm van

"demonstratie" kunnen volstaan; er zijn ook andere, zoals b.v. de kandidaatstelling destijds voor de gemeenteraad van Amsterdam van "Had-je-me-maar".

Iets anders is, of het geen overweging verdient hier uit anderen hoofde een voorziening te treffen, welke een "verfijning" van de hiervoren vermelde tegenwoordige regeling zou bevatten: indien met betrekking tot de kandidaatstelling bij voorbaat vaststaat, dat de kandidaat uit hoofde van zijn leeftijd tijdens de zittingsperiode nimmer zal kunnen worden toegelaten, verdient het ter voorkoming van onnodige omslag (gekozen-verklaring en bij aanneming, a priori vaststaande weigering van toelating) aanbeveling zulk een kandidaat van de lijst te schrappen (niet de gehele lijst ongeldig te verklaren).

De Kiesraad ziet voor het tegenwoordige echter wel bezwaar zulk een voorziening te treffen. Immers is er op het ogenblik grote onzekerheid over de vraag, welke leeftijd binnen afzienbare tijd als minimum voor het passieve kiesrecht met betrekking tot de verschillende vertegenwoordigende lichamen zal komen te gelden. De leeftijd is thans voor de Staten-Generaal (artikel 94, 101 Grondwet) 25 jaar, en voor Provinciale Staten en gemeenteraad respectievelijk 25 en 23 jaar (artikelen 137, 152 Grondwet minimum 21 jaar, junctis artikel 8 Provinciewet en artikel 21 gemeentewet). Maar in het ontwerp van de Staatscommissie (artikel 44, juncto artikel 95) wordt voorgesteld ten aanzien van alle vertegenwoordigende lichamen voor het lidmaatschap de eis te stellen, dat men tenminste de achttienjarige leeftijd en tevens de door de wet te bepalen leeftijd, waarop de algemene meerderjarigheid aanvangt, heeft bereikt.

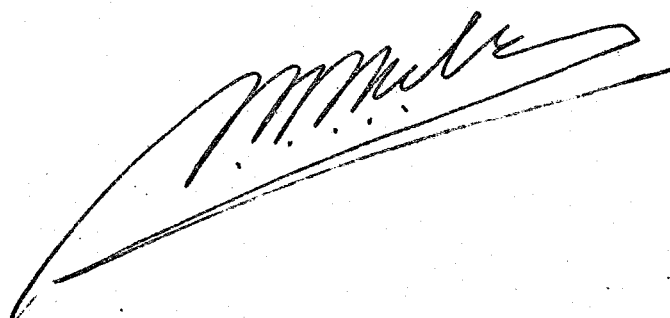
Te verwachten is dus, dat, indien bij de eerstvolgende verkiezingen (1974 Provinciale Staten en gemeenteraden; 1975 Tweede Kamer, bij ontbinding ook Eerste Kamer der Staten-Generaal) de situatie deze zal zijn, dat wettelijk de hiervoren aangegeven leeftijden zullen gelden, maar dat alsdan een redelijke kans bestaat, dat gedurende de zittingstijd (tot respectievelijk 1978 en 1979) de betreffende bepalingen (door een wijziging van de Grondwet via ontbinding in 1975 de Kamers) zullen worden veranderd en dus in 1974 respectievelijk 1975 gekozenen zullen kunnen zitting nemen, die tijdens de kandidaatstelling aan de toen geldende wettelijke vereisten niet voldeden. Moeten dan de tijdens de kandidaatstelling geldende wettelijke eisen gelden of met de redelijke kans van wijziging tijdens de zittingsduur rekening worden gehouden? En welke zal dan die kans zijn: indien het ontwerp van de Staatscommissie wordt gevolgd, kan eventueel, indien de meerderjarigheid voorschijns nog 21 jaar is, onzekerheid zijn of tijdens de zittingsduur van de colleges de leeftijd 18 of 21 jaar zal worden.

Onder deze omstandigheden lijkt het de Kiesraad niet opportuun een "verfijning" als hiervoren aangegeven te treffen. Men wachte het verloop van de in overweging zijnde wijzigingen betreffende het passieve kiesrecht af. En mocht deze er toe leiden, dat de leeftijd voor het passieve kiesrecht tenslotte 18 jaar wordt, dan kan de vraag zijn, of een bepaling, waarbij dan jongeren dan 14 jaar van de kandidaatstelling zouden worden geweerd, voldoende zin heeft.

Samenvattende is dus de Kiesraad van oordeel, dat althans voor het oogenblik een voorstel tot enige voorziening te dezer niet moet worden gedaan.

Namens de Kiesraad,

 , voorzitter

 , secretaris.